BERGEN KUNSTHALL

Norsk

Åsa Elzén
Träda – Fogelstadgruppen och jord
30. august 2024 — 5. januar 2025

Samtidig med utstillingen av Edgar Calel, viser Bergen Kunsthall *Träda – Fogelstadgruppen och jord* (Brakk – Fogelstadgruppen og jorden) av den svenske kunstneren Åsa Elzén. Elzén har lenge arbeidet med å undersøke arven etter det queerfeministiske kollektivet Fogelstadgruppen, som blant annet sto bak Kvinnliga medborgarskolan vid Fogelstad (1925–1954 i Julita, Sörmland). Skolen var aktiv i samme periode som det industrielle landbruket var i ferd med å vokse fram, og Fogelstadgruppen var svært kritiske til det de så komme, så som sprøytemidler og kunstgjødsel, og et landbruk med stadig større enheter og stadig mindre biodiversitet. De mente at menneskets forhold til jorden skulle baseres på kjærlighet, og at jorden ikke skulle eies, men dyrkes og ivaretas. Gjennom opplysningsarbeid og politisk virksomhet tok gruppen til orde for at det trengtes radikale grep for å gjøre privateid jordeiendom om til en form for bygslet land som kunne gå i arv, men som også kunne overføres. Elisabeth Tamm, en av grunnleggerne, donerte sin egen eiendom til staten, og målet var at privat eiendom skulle gjøres om til allmenning og overføres til arbeidsledige i form av såkalte «åborätter», arvelige bygselretter.

I 1919 bestilte Elisabeth Tamm på godset Fogelstad et teppe fra kunstneren Maja Fjæstad med ønske om at det kunne baseres på en brakkmark, i tråd med hennes "fred-med-jorden"-praksis. Å la jorden ligge brakk en periode, betyr at den får en pause fra å produsere for mennesket, og er et middel til å hindre at den utarmes. Å legge brakk kan også ses som et motsvar på det kravet om hastighet og effektivitet som det industrielle landbruket førte med seg.

På et podium midt i Galleri 5 vises et stort teppe laget av Åsa Elzén. Publikum tar av seg skoene og kan da gå og sitte på teppet. Arbeidet er en «avskrift» av teppet *En Träda* (En brakk) som ble laget av Maja og Amelie Fjæstad i 1919–1920. *Avskrift av en träda* danner midtpunktet i Elzéns voksende prosjekt der grensene mellom historisk materiale og nye arbeider blir mer flytende etter hvert som Elzén dykker ned i Fogelstadgruppens praksiser innen økologi og motstand. Når hun bruker termen «avskrift» heller enn kopi eller reproduksjon, bærer det bud om en historiografisk prosess som er sammenvevd med nåtidsøyeblikket, slik at vår tolkning av verket i dag blir en del av verkets historie. Denne metoden innebærer å lytte oppmerksomt til en annens arbeid og danne et forhold til det som er nært, tids- og stedsspesifikt.

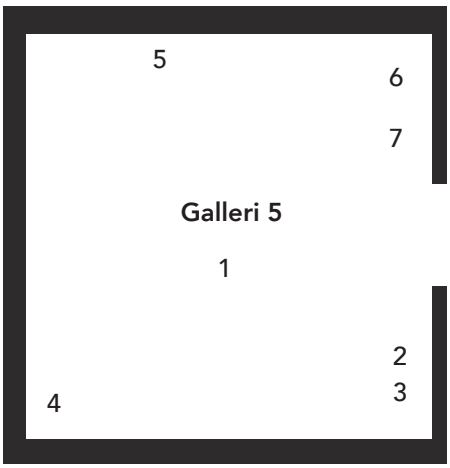
Tittelen på videoen *Why do things when you could leave it?* er et sitat fra et brev fra Elisabeth Tamm til Kerstin Hesselgren skrevet i 1944. Videoen følger fortellerens stemme og viser stillbilder, stort sett av juridiske dokumenter og private brev, og gir oss slik et blikk inn i både hva systemet med «åborätt» kan innebære og i Elisabeth Tamms stahet (og ensomhet) i strebenen etter dette.

Portrettene i Galleri 5 er stort sett hentet fra Axel Fredrikssons billedsamling, og ble tatt på Fogelstad i 1920- og 1930-årene. Innskriften på fotoserien henviser til «den gamle skolen» på Fogelstad – Kvinnliga Ladugårdsutbildningen. Etter hvert som gårdene vokste og husdyrholdet ble mer industrialisert, ble kvinnene, som ofte var dem som styrte husdyrholdet, skjøvet bort fra disse jobbene og erstattet av menn. Kvinnene ble henvist til underordnede jobber som å melke, og hadde ingen muligheter til avansement. For å bøte på dette arrangerte Tamm et ettårig undervisningsopplegg beregnet utelukkende på kvinner der de kunne få opplæring til å ta styringen for husdyrholdet. Fredriksson jobbet på gården og ble selvlært fotograf som dokumenterte livet på Fogelstad. Samlingen hans på 3000 negativer er nå plassert på Nordiska museet i Stockholm, og på 1990-tallet hadde allerede Sörmlands Museum mottatt en kartong med usorterte fotografier og negativer. Åsa Elzén trekker veksler på begge de to samlingene i sin fortelling om studentene ved Kvinnliga Ladugårdsutbildningen vid Fogelstad.

Utstillingen i Bergen Kunsthall viser også *Ett växande träda-arkiv*, med materiale knyttet til det opprinnelige teppet og hvordan det er forbundet med Fogelstadgruppens motstandspraksis. Det ledsagende lydarbeidet, *Biografi av en träda*, inneholder fragmenter av tekster fra historien til brakklandet og historien om hvordan arbeidet *En Träda* ble til. Hundehår funnet på det opprinnelige teppet og et fuglereir med garnrester inngår også i fortellingen om Fogelstadgruppen.

Mens hun holdt på med sin research på Fogelstadgruppen, dykket Elzén også ned i fenomenet «å legge brakk» som kunstnerisk metodologi og etisk ståsted, og undersøkte dets forbindelser til tid, erindring, miljøforvitring, og queerfeministisk og mer-enn-menneskelig historie og historieskriving.

Åsa Elzén (f. 1972 i Visby, Gotland) bor i Näshulta i Sörmland. I samarbeid med Malin Arnell holder Elzén for tiden på med prosjektet *Skogen kallar – Ett oändligt kontaminerat samarbete eller Dansandet är en form av skogskunskap*, et offentlig bestillingsverk knyttet til Fogelstad, støttet av Statens konstråd.

1
Avskrift av en Träda, 2019
Applikasjon, resirkulerte tekstiler
470 x 600 cm

2
Fogelstad Fågelstad Fågelsta Fågelholk Fågelbo, 2019
Fuglerede (fågelbo), ull, lin, tekst på et papirark fra Fogelstad, plassert på stoff
55 x 39 x 11 cm

3
Pojken!, 2019
Tekst på et ark av Elisabeth Tamms brevpapir, fotografi, glassbeholder med hundehår hentet fra teppet *Träda* i januar 2019, plassert på stoff
55 x 39 x 1 cm

4
Ett växande träda-arkiv, 2019
- pågående
Arkivmateriale
22 trykk i varierende størrelser, 2 bøker, 2 papirark med trykket tekst, bordplate i bjørk med glasstopp, 2 bukker
70 x 155 cm

5
Den andra skolan, 2020
Ti innrammede trykk av ti negativer i cellulosenitrat, fotografert av Axel Fredriksson i Fogelstad i løpet av 1920- og 30-årene. Tittel, utvalg og tilpasning av Åsa Elzén med tillatelse fra Nordiska museets arkiv.
46 x 72 cm (inkl. ramme)

6
Värför gör man saker då man kunde låta bli? – Ett försök, ett gränsland, 2019
Video, 28 min
Stemme: Nik Ruth Persson

7
En trädas biografi, 2019
Audio, øretelefoner, 15:40 min
Stemme: Nik Ruth Persson

Arrangementer

Åpning
Fre 30. aug 20:00

Omvisninger
Hver søndag
13:00 Omvisning og verksted for barn
14:00 Omvisning

Plattform: Åsa Elzén
Kunstnersamtale med Åsa Elzén, Benedicte Brun og Merete Røstad
Tor 5. des 18:00
Galleri 5

Kuratert av Silja Leifsdottir og Axel Wieder

Bergen Kunsthall

Stab
Jonette Vindenes
Head of Administration

Nora-Swantje Almes
Curator of Live Programme

soso brafield
Communication
(i permisjon)

Sofia Marie Hamnes
Producer

Thea Haug
Members and Reception

Ragna Haugstad
Bookshop

alphie hubbard
Communication

Mai Lahn-Johannessen
Program Manager

Silja Leifsdottir
Curator of Exhibitions

Hilde Marie Pedersen
Head of Education

Emilio Sanhueza
Head of Communication

Jonas Skarmark
Technical Producer

Henrik Skauge
AV Technician

Eric Alvin Wangel
Head of Production

Kjersti Solbakken
Direktør
(Fra 1. okt)

Resepsjon og omvisninger
Susanna Antonsson
Andrine Graue-Einarsen
Marie Lahn-Johannessen
Fredrik Langevåg
Øystein Larssen
Mari Norddahl
Martin Midtbø Rokkones

Arrangementer og distribusjon
Åsa Bjørndal
Lars Jonsson
Lene Anette Kolltveit
Ingvild Nordfonn

Aksel Persen
Marthe Serck-Hanssen
Tale Elida Giancotti Søilen
Eirinn O. Voldsund

Utstillingsteknikere
Tine Adler
Dan Brown
Jason Dunne
Robin Everett
Sara Lindberg Hansen
Anders Elsrud Hultgreen
Sarah Jost

Renhold
Andrine Graue-Einarsen
Marie Lahn-Johannessen

Takk til
Johanna Nordin